

ESTRATÈGIA NACIONAL DE PREVENCIÓ DEL CONSUM DE DROGUES I PROBLEMES ASSOCIATS

GRUP ÀMBIT FAMILIAR

Membres del grup

Responsable: Norma Garriga

Coordinadors: Xavier Pedrós (Departament de Justícia) i Rosa Suárez (CEPS, ASPB)

Experts:

- Departament d'Educació: Quim Cabra
- SPOTT: Roser Orriols Guillemas
- SPOTT: Amparo Junquero
- Fundació Mensalus: Mariona Corbella
- Projecte Jove-Projecte Home: Míriam Sánchez
- Facultat Sociologia UAB: Cristina Brullet:
- PDS: Jaume Larriba
- Fundació Catalana de l'Esplai: Roser Batlle
- OTD: Josep Maria Suelves

Índex

1. INTRODUCCIÓ.....	4
2. ANÀLISI DE L'ESTAT ACTUAL.....	7
Debilitats, Amenaces, Fortaleses, Oportunitats.....	7
Stakeholders.....	13
3. DEFINICIÓ D'OBJECTIUS.....	14
4. PROPOSTES.....	27

1. INTRODUCCIÓ

Malgrat la insubstituïbilitat de la família, del vincle pares - fills que s'estableix ja durant els primers anys, està augmentant la fragmentació dels vincles familiars i dels missatges que reben els fills i filles en el procés educatiu. S'observa, no obstant aquestes dificultats, que en aquest moment hi ha sensibilitat social respecte al valor educatiu de la família i creix la consciència de manca d'eines pròpies de la família.

Avui dia les famílies són menys extenses que fa uns anys: d'una banda es tenen menys fills i la manca de germans afavoreix que el fill únic es constitueixi com a "rei de la casa" perquè està sobreprotegit i acostumat a satisfer els desitjos de forma immediata. D'altra banda, actualment les famílies mantenen menys relacions socialitzadores i en general disposen de pocs espais on es puguin trobar i compartir experiències. Malgrat que els canals de transmissió tradicionals de "saber educar" intergeneracionals estan debilitats, es poden aprofitar perquè són recuperables (ex. encara tenim avis amb un paper molt important).

Els pares actuals (i també els responsables polítics de la prevenció) són fills dels anys 60, i per tant del boom de les llibertats personals i consum de drogues. Van viure molts canvis socials quan eren adolescents, i estableixen paral·lelismes amb la situació que van viure ells que els porten a confusió. Molts pares tenen un gran desconeixement/desorientació respecte al consum de substàncies i algunes famílies són inclús un mal exemple pel què fa a consum de drogues.

Els factors de risc i de protecció de l'àmbit familiar són determinants molt importants en prevenció de drogodependències i les intervencions en famílies tenen elevada eficàcia inclús en situacions d'alt risc. Malgrat això, molts pares tenen poques expectatives, han perdut l'autoconfiança en relació a la seva incidència sobre l'educació dels fills i aquest fet s'acompanya d'un sentiment de solitud, d'estar a contra-corrent en l'educació. Així, es generen inèrcies de pensament que fan que els pares no s'involucrin fins que tenen el problema.

En els darrers anys hi ha hagut canvis en la pràctica de l'autoritat que han generat confusió entre els termes autoritat/autoritarisme amb un evident desprestigi de les funcions educatives més basades en la disciplina així com criteris poc estables o poc clars sobre l'establiment de límits. El model anterior caracteritzat per una clara diferència de funcions segons el gènere, està en crisi. Mentre abans la dona gestionava el dia a dia i fins i tot la pròpia figura de l'home ("ja veuràs quan arribi el teu pare"), i l'home tenia l'autoritat, actualment trobem que en el marc familiar es donen conflictes d'autoritat que en alguns casos s'eviten no fent ús de l'autoritat. A la vegada s'observa una tendència a l'auto-engany de les famílies (inclús més en els pares que en els propis fills) i que impedeix la detecció del problema de la manca de límits (d'estar criant un tirà).

També hi ha altres valors (no només l'autoritat) en entredit en la societat actual, i així trobem famílies no clarament posicionades respecte de diferents valors ("tot s'hi val"). Aquesta manca de tarannà familiar provoca que els fills no tinguin punts de referència i creixen desorientats. Es tracta d'una mal entesa tolerància que no només afecta les famílies sinó que és de tota la societat (tot es transgredeix, tot és possible).

L'actual context socioeconòmic imposa unes condicions de vida que deixen en segon pla la conciliació amb la vida familiar (les famílies estan abocades a pagar la hipoteca i aconseguir recursos econòmics en general). Aquesta manca de temps per resoldre els conflictes que van sorgint dins la família afecta una part important de famílies a Catalunya, i fa que vagi augmentant la tensió relacional a les llars, a la vegada que s'accentua la tendència a suplir aquesta manca de temps amb la sobreprotecció i la satisfacció immediata dels desitjos dels fills tot delegant la responsabilitat de la seva educació a d'altres estaments com avis, activitats extra-escolars, etc.... Sovint s'estableix una confrontació entre pares i educadors originada en aquesta sobreprotecció cap als fills. Els recursos de les famílies per afrontar les situacions són molt dispers, depenent de factors com classe social, immigració, etc...però s'observa interès en aprendre en moltes famílies que són més anticipatives, preveuen riscos i estan ben predisposades a buscar i rebre informació i/o ajut professional per encarar l'educació dels fills.

Dins els canvis socials també destaca el missatge que potencia la competitivitat. Els pares es focalitzen cap als resultats acadèmics, i es mostren exigents envers l'escola, mentre que d'altres aprenentatges queden ocults o relegats. Alguns pares i mares fan deixadesa total de les funcions, i ni tant sols s'involucren en l'aprenentatge acadèmic dels fills.

Un altre factor com és la dificultat actual d'accés a l'habitatge està condicionant el procés d'emancipació dels joves i provoca l'ampliació de l'etapa adolescent amb la conseqüència que es dificulta enormement que els joves estableixin un projecte vital autònom i s'estableixen dinàmiques de dependència. S'observa una ampliació de l'etapa adolescent tant per baix (precocitat) com per dalt (dependència econòmica). Un altre canvi social de gran transcendència és la manca de temps dels pares (les mares disposen de menys temps perquè treballen fora de casa, i els pares no s'han incorporat) que es reflecteix amb una molt baixa participació en els programes de prevenció. Aquesta poca participació de les famílies és especialment greu quan els fills fan secundària.

En relació al consum de drogues, hi ha un moviment social de pèndul que evoluciona de la rigidesa a l'excés de tolerància. Els missatges que reben les famílies van canviant i també a nivell polític s'observa una evolució cíclica de pujar/baixar la guàrdia pel què fa a la prevenció de les drogodependències. Actualment, es viu un moment de banalització, cosa que desconcerta a les famílies. En general hi ha la impressió que les institucions van a remolc dels problemes en funció de l'alarma/demanda social. Cal fer un esforç per preveure els problemes, planificar les intervencions i analitzar les causes del consum de substàncies, modificant la tendència actual de poca inversió social en professionals, seguiment i avaluació dels programes. Sovint es difonen missatges contraposats des del propi àmbit de prevenció de drogodependències i no es realitzen intervencions necessàries per la manca d'acceptació dels destinataris. Allò que "convé" no sempre "agrada" als destinataris. Intervencions "agradables" o que seran ben rebudes no coincideixen amb les que convindrien. De vegades la manca de rigor tècnic en la prevenció de drogodependències també afecta l'àmbit familiar, i pren cos la idea que en prevenció fer qualsevol cosa és millor que res no és certa, i és un

perill. A vegades la mateixa dificultat d'arribar als pares, provoca que quan s'hi arriba es fan actuacions poc efectives o poc contrastades.

Hi ha major sensibilitat des de les polítiques d'esquerres dels darrers anys, en relació a les polítiques de família. S'ha incorporat en els discursos polítics que hi ha temes que estan fallant i cal intervenir-hi, però ara cal passar de les intencionalitats a les inversions. Malgrat que la Llei de famílies ja preveu els serveis universals i socialitzats connectats a tota la xarxa, per atendre les famílies, manca el desplegament i implementació fent especial èmfasi en intervencions preventives universals i que tinguin en compte la gran diversitat cultural de les famílies, les necessitats de col·lectius específics com els immigrants menors no acompanyats, o dels joves procedents de Justícia Juvenil que presenten característiques diferencials.

Actualment a Catalunya hi ha abundància de recursos, però cal revisar si són adequats o no. Inclús els propis professionals poden tenir dificultats per diferenciar i decidir entre el ventall d'eines per treballar disponibles. Algunes actuacions actuals (ex. Salut i Escola) estan generant conflictes perquè atenen els joves com a "menors madurs" desvinculant-lo de la família per moltes qüestions (sexualitat, alimentació, drogues...). Cal avaluar com es porten a la pràctica determinades experiències.

S'estan definint mecanismes emergents de participació dels pares en diferents àmbits. El pacte nacional per a l'educació aporta elements útils per a la coresponsabilització educativa família - escola, i és previsible que es destinaran recursos a reforçar aquest aspecte.

També hi ha experiències incipients d'obertura de l'escola per constituir comunitat educativa, projectes educatius de ciutat per crear xarxes de col·laboració mútua que permetin la intervenció de tots els agents comunitaris en l'educació dels infants i joves, espais on es treballa amb famílies (ex. EAP,CSMIJ...), alguns municipis tenen intervencions en famílies així com experiències d'integració de serveis socials i ABS.

L'experiència ens demostra que les propostes imaginatives i participatives generen dinàmiques interessants que involucren molt més les famílies.

2. ANÀLISI DE L'ESTAT ACTUAL

DEBILITATS, AMENACES FORTALESES, OPORTUNITATS (DAFO)

	Debilitats/Amenaces	Fortaleses/Oportunitats	Propostes
Dels canvis socials	<p>Els pares han viscut grans canvis al nostre país en els darrers 20 anys.</p> <p>Es rebutgen models anteriors però no s'han definit clarament nous models</p> <p>Confusió autoritat/autoritarisme per rebuig a models anteriors.</p> <p>Absència d' un sistema de valors clars</p> <p>Dificultats conciliació vida familiar/vida professional</p> <p>Missatge social actual de competitivitat. La formació pot desplaçar l'educació.</p> <p>Dificultats d'emancipació dels joves per precarietat laboral</p> <p>Moviment social canviant en relació a la percepció del fenomen de les drogues y de la seva importància</p>	<p>Les famílies son més anticipatives, preveuen riscos</p> <p>Més formació i més interès per aprendre</p> <p>Sensibilitat social respecte al valor educatiu de la família</p> <p>Potenciació del paper del pare com a figura emergent en la cura quotidiana dels fills</p>	<p>Potenciar la creació d'un discurs social favorable a la salut, definit un sistema de valors clars.</p> <p>Tractar el tema del consum de drogues amb objectivitat, evitant difondre missatges que puguin crear confusió respecte de la seva importància, però a la vegada evitant caure amb l'alarmisme.</p>

De les relacions amb els fills	<p>Manca d'una línia educativa definida.</p> <p>Desprestigi de la disciplina i el límit</p> <p>Fragmentació dels vincles familiars</p> <p>Dificultat en la transmissió de missatges coherents Sobreprotecció dels fills.</p> <p>Satisfacció immediata dels seus desitjos Sensació d'impotència.</p> <p>De manca de capacitat en el rol parental.</p> <p>Dificultat per acceptar els problemes quan es manifesten en la seva fase inicial</p> <p>Manca de temps, tendència a delegar les responsabilitats educatives</p>	<p>Els adolescents valoren el paper de la família.</p> <p>El vincle afectiu es molt potent</p> <p>Una millora en la dinàmica familiar comporta una millora en els problemes dels fills.</p> <p>Altres models de famílies nou vingudes que prestigien el paper de la família.</p>	<p>Impulsar mesures que reforcin el vincle afectiu de les famílies</p> <p>Iniciar el treball familiar en edats primerenques</p> <p>Trametre missatges orientats al impacte emocional que té el consum en la família</p> <p>Reforçar intervencions orientades a les relacions més que a la informació</p> <p>Promoure activitats que afavoreixin el desenvolupament de competències en els pares i mares</p> <p>Crear espais de comunicació i de participació conjunta pares /fills.</p>
---------------------------------------	---	--	---

De les relacions amb l'escola	<p>Manca de participació en les activitats que s'organitzen des de l'escola</p> <p>Manca de formació específica del professorat en el tractament de les relacions amb la família</p> <p>Desimplicació familiar a partir de secundària</p> <p>Confrontació entre pares i educadors</p> <p>Exigència cap a l'escola de suplir determinades tasques educatives</p>	<p>L'escola ofereix accés a la formació i espais de debat per a facilitar la capacitat davant noves realitats que afecten a nens i adolescents</p> <p>Mecanismes emergents de participació dels pares (delegats de pares, AMPES)</p>	<p>Analitzar els mecanismes de participació de la família a l'escola i aplicar els que s'han demostrat més eficaces</p> <p>Analitzar a fons quines son les necessitats i les demandes de les famílies</p> <p>Donar suport extern a les AMPES</p> <p>Reforçar el paper dels tutors</p> <p>Partir de temes generals abans de tractar el tema drogues</p> <p>Donar suport a accions de prevenció avalades per l'evidència científica</p> <p>Enfortir el vincle família i escola com un equip dels principals adults de referència del nen i l'adolescent</p> <p>Potenciar el pacte nacional per l'educació</p>
--------------------------------------	---	--	---

De les relacions amb la comunitat	<p>Promoció del consum</p> <p>Banalització, discurs social proper de normalització</p> <p>Manca de participació en espais que afavoreixin el contacte amb l'entorn</p> <p>Menys participació en la vida de barri degut a marxar fora els caps de setmana</p>	<p>Existència d'espais de participació: Xarxes de barri, veïnatge, moviment associatiu.</p> <p>Oferta d'activitats de lleure</p>	<p>Promoció de xarxes informals de famílies</p> <p>Reforçar accions que donin poder a les famílies</p> <p>Potenciar en els fills la cultura del lleure compartit amb la família</p> <p>Afavorir la corresponsabilitat dels diferents agents educatius que actuen al territori</p> <p>Accedir als pares mitjançant l'àmbit laboral</p>
--	--	--	---

De les polítiques d'intervenció	<p>Actuació en funció de l'alarma social. Planificar prèviament</p> <p>Manca de claredat en els missatges. Missatges canviants en el tema drogues</p> <p>Tota acció inespecífica no es necessàriament també preventiva</p> <p>Manca de rigor en algunes intervencions</p> <p>Manca de polítiques socials globals</p> <p>Poca inversió en recursos humans i materials per desenvolupar polítiques de prevenció</p>	<p>Disseny de projectes educatius de ciutat</p> <p>Sensibilitat social cap al valor educatiu de la família</p> <p>Existència de la llei de famílies</p>	<p>Incrementar la coordinació i l'acció conjunta dels recursos que es posen en marxa per atendre a les famílies</p> <p>Desplegament de la llei de famílies</p> <p>Tenir en compte les diversitats culturals en la planificació</p> <p>Incidir en el seguiment i avaluació de noves experiències que es vulguin implementar</p> <p>Implementar polítiques des d'una perspectiva transversal</p>
--	---	---	--

IDEES CLAU DEL DAFO

Cal tenir en compte que els resultats de les intervencions preventives són a llarg termini.

L'estratègia de prevenció ha de ser vinculant, és a dir, un marc d'actuació obligatori (per eliminar les actuacions no adequades i garantir que tota intervenció s'hi basarà).

Demaneu l'establiment d'un marc polític que afavoreixi el desenvolupament/implementació de l'estratègia nacional.

Com a mesures concretes:

- Donar suport a intervencions amb **evidència científica** (encara que sigui empírica, perquè a Catalunya s'han avaluat molt poques intervencions preventives).
- Combinar les **mesures d'abordatge inespecífic i d'abordatge específic**. A banda d'intervencions inespecífiques (espais socialitzadors pels joves...), també cal prevenció de drogues específica (inversió en joventut si, però també en prevenció de drogues). Un enfocament que desatengui intervencions específiques en drogodependències seria insuficient.
- Promoure **xarxes informals de famílies**. Cal potenciar les xarxes d'amistat, veïnatge, associacions...per augmentar els espais socialitzadors. Cal donar valor a aquestes relacions i compensar les famílies més fragmentades.
- Impulsar mesures que reforcin el **vinclle afectiu** en les famílies.
- Inventar/redefinir mecanismes de **participació familiar a les escoles**, dotar-les de poder (empowerment). Estimular els drets i deures dels pares pel què fa a l'educació dels fills (no només drets, també hi ha el deure de participar i intervenir).
- Potenciar polítiques de participació de tothom, perquè l'educació dels fills afecta a tots. Una varietat diversa també requereix intervencions variades. Necessitat de **corresponsabilitat entre els diferents agents educatius del territori**. Tots som corresponsables: adults de referència, joves, educadors...treballar amb la idea que tots tenim una part de responsabilitat i l'hem d'assumir. Tots podem ser útils.
- Potenciar la **cultura de lleure amb els fills** (fent tots les mateixes activitats). Estimular l'esport i lleure en família: existeixen molts recursos que s'han d'aprofitar (turisme rural, acampades...).

- Promoure la **innovació en els programes de prevenció**, com per exemple, oferir noves aportacions en les reunions de secundària per tal que no sigui sempre el mateix per als pares.

STAKEHOLDERS

Els principals interlocutors que cal tenir en compte pel què fa a l'àmbit familiar de la prevenció de drogodependències són:

- Centres educatius. Equips docents. AMPES.
- Els Ajuntaments com a marc de programes comunitaris de prevenció.
- Entitats i associacions que intervenen en programes comunitaris i d'educació en el lleure.
- Entitats i associacions que treballen per a la integració de la població en risc de marginació, amb població immigrada.
- Professionals sanitaris (pediatres, infermeria, Atenció Primària principalment)
- Serveis socials
- Àmbit justícia: Cossos policial presons, medi obert, justícia juvenil
- Centres materno-infantils.
- Centres d'atenció i seguiment de drogodependències.
- Administracions públiques
- Formadors de mares i pares
- Tècnics de prevenció, serveis socials o educació
- Psicopedagogs
- Monitors esportius d'activitats extraescolars
- Autoritats i/o líders religiosos
- Empreses i/o associacions d'empresaris d'oci nocturn.

3. DEFINICIÓ D'OBJECTIUS GENERALS I ESPECÍFICS PER LÍNIES ESTRATÈGIQUES

PREVENCIÓ UNIVERSAL

1.Objectiu general

Millorar la qualitat, impacte i resultats de les intervencions en prevenció familiar

1.1 Objectius específics

1.1 Coordinar les iniciatives, propostes i programes existents per tal d'evitar la dispersió en les ofertes preventives que reben les famílies.

1.2 Recollir, difondre i potenciar les bones pràctiques en prevenció familiar que ja existeixen, (com ara les comunitats d'aprenentatge, les propostes d'oci i temps lliure saludable, etc.)

1.3 Promoure l'elaboració de noves propostes preventives de qualitat.

1.4 Facilitar que les accions adreçades a la família disposin del temps mínim per aconseguir els seus objectius i garantir resultats de canvi.

1.5 Dotar els programes de prevenció de recursos econòmics i humans adequats.

1.6 Prestigiar la formació de les famílies (amb estratègies de motivació externa, reconeixement o certificació de la formació, incentius a la participació, etc.).

1.7 Tenir en compte la diversitat cultural i religiosa, així com la perspectiva de gènere.

2. Objectiu general

Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats

2.1 Objectius específics

2.1.1 Assegurar l'existència de referents clars d'informació, acompanyament i assessorament a les famílies, adaptats al territori.

2.1.2 Establir i potenciar les figures i els canals de comunicació que dotin de contingut preventiu la tasca de les famílies en els centres educatius.

2.1.3 Definir estratègies que millorin l'accés a les famílies des de els diferents àmbits en els que es poden desenvolupar les pràctiques preventives (àmbit laboral, educatiu, sanitari, lleure, comunitari, medis de comunicació)

2.1.4 Proporcionar facilitats per a la participació (cangurs, infraestructures dignes i acollidores, convocatòries atractives, mesures de conciliació d'horaris laborals, escolars i familiars.)

2.1.5 Donar resposta a les necessitats i inquietuds de les mares i pares, disposant d'un ventall de programes adaptats a les necessitats i característiques dels participants.

2.1.6 Sensibilitzar les mares i pares de la importància de la manera de viure el temps de lleure en família i oferir-los recursos per aprofitar el valor preventiu de les activitats d'oci.

3. Objectiu general

Fomentar la co-responsabilitat i coordinació dels agents educadors en el territori

3.1 Objectius específics

3.1.1 Desenvolupar mesures i accions que promoguin l'actuació conjunta dels diferents professionals que treballen a l'escola i les famílies.

3.1.2 Potenciar plans comunitaris que contemplin entre les seves prioritats les accions adreçades a les famílies.

3.1.3 Desenvolupar mesures i accions que promoguin l'actuació conjunta entre els professionals de l'àmbit de la salut i les famílies.

3.1.4 Facilitar canals de comunicació i coordinació sòlids entre els diferents agents que desenvolupen accions de prevenció.

3.1.5 Sensibilitzar tots els agents que intervenen en infància i adolescència de la seva tasca preventiva amb les famílies.

3.1.6 Facilitar la participació de les famílies en l'elaboració dels continguts dels medis audiovisuals i noves tecnologies.

4. Objectiu general

Estimular la funció parental per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb els consums de drogues i promoure actituds i hàbits saludables a través del procés educatiu que es produeix en l'entorn familiar

4.1 Objectius específics

4.1.1 Informar i formar les famílies en promoció d'hàbits de salut mitjançant la reducció dels factors de risc i la potenciació dels factors de protecció dels consums de drogues en l'àmbit familiar

Factors de risc i protecció per al consum de drogues relacionats amb la funció parental.

- Entre els factors de risc, compten amb suport empíric:
- La manca de supervisió de la conducta dels fills.
- L'escassa definició i comunicació de normes i expectatives de conducta per als fills.
- Les pautes de disciplina inconsistents o molt severes.
- La feblesa en els lligams afectius entre pares i fills.
- La baixa vinculació dels fills a la família.
- La pobresa en la comunicació i la interacció pares-fills.
- La presència de conflicte familiar.
- Les actituds i conductes familiars favorables al consum de drogues.

A més, a través de la seva acció educativa, els pares també poden influir sobre altres factors de risc, com ara l'associació amb amics o companys consumidors, la iniciació primerenca en el consum de substàncies o el baix grau de compromís amb l'escola. Entre els factors de protecció relacionats amb l'entorn familiar, els més consistents d'acord amb la informació disponible actualment són:

- L'existència de vincles emocionals positius entre pares i fills.
- L'existència de normes familiars i pautes de conducta, clares i estables.
- La utilització de mètodes de disciplina positiva per part dels pares.
- La implicació significativa dels pares en la vida dels fills.
- El seguiment i supervisió de la conducta dels fills (activitats fora de casa, relacions i amistats, rendiment acadèmic, etc.).
- L'impuls i suport dels pares a la participació i vinculació dels fills en activitats i instàncies socialitzadores.
- La percepció, per part dels fills, de desaprovació familiar en relació al consum de drogues.

4.1.2 Potenciar les habilitats de comunicació entre mares, pares i fills, vinculades específicament amb la transmissió d'hàbits de salut i la prevenció dels consums de drogues.

4.1.3 Augmentar la capacitat de les famílies sensibilitzades i els educadors aportant instruments, eines, coneixements i habilitats per poder influir positivament entre iguals i liderar canvis de comportament com agents de salut.

4.1.4 Promoure l'existència d'espais d'assessorament i aprenentatge per les famílies que detecten dificultats per resoldre conflictes, definir límits i gestionar les emocions que aquesta situació els comporta.

4.1.5 Capacitar les famílies en l'anàlisi crítica i control de l'ús dels mitjans de comunicació i noves tecnologies (NTIC).

PREVENCIÓ SELECTIVA

1. Objectiu general

Promoure i millorar l'aplicació de programes específics de prevenció de drogues i problemes associats adreçats a famílies en situació de risc.

Objectius específics

1.1 Promoure l'aplicació de programes de prevenció de consum de drogues i problemes associats entre les famílies usuàries de recursos especialitzats d'atenció social i sanitària (ex. Programa d'atenció a mares joves, centres oberts, CRAES, centres d'informació i assessorament sobre drogues, sida, sexualitat...).

1.2 Promoure l'aplicació de programes de prevenció de consum de drogues i problemes associats amb els nuclis familiars de les persones sotmeses a mesures judicials (Departament de Justícia), especialment amb els nuclis familiars de menors i joves infractors.

1.3 Promoure l'aplicació de programes de prevenció de consum de drogues i problemes associats amb els nuclis familiars de persones sotmeses a mesures de protecció i tutela (Departament de Benestar i Família).

1.4 Garantir que els programes selectius de prevenció contemplin la disminució dels factors de risc i l'augment dels factors de protecció de l'entorn familiar de les famílies en risc

1.5 Garantir que els programes selectius de prevenció contemplin la disminució dels factors de risc i augmentar els factors de protecció de les famílies que tenen infants o adolescents amb problemes de conducta

1.6 Facilitar que els programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats dirigits a les famílies, s'apliquin sense demora una vegada detectat el problema.

1.7 Garantir que els programes de prevenció incorporin els elements següents:

- Incrementar les habilitats de comunicació en l'entorn familiar.
- Incrementar la capacitació de les mares i pares (tutors?) perquè estableixin vincles emocionals positius, normes i pautes clares i estables, disciplina positiva, seguiment i supervisió de la conducta dels fills.
- Incrementar la capacitació de les mares i pares (tutors ?) per establir límits, criteris, normes de conducta i utilitzar mètodes de disciplina positiva.
- Enfortir vincles familiars: identificar situacions de conflicte i donar estratègies d'afrontament i resolució.
- Incrementar la capacitació de les mares i pares (tutors ?) per definir normes familiars envers el consum de drogues.

- Potenciar l'increment de la percepció dels fills de la desaprovació familiar envers el consum.

2. Objectiu general

Garantir una atenció continuada i integral de les famílies en risc

Objectius específics

2.1 Facilitar i clarificar els circuits d'atenció i seguiment de les famílies en risc per potenciar el treball en xarxa des dels diferents àmbits d'intervenció.

2.2 Potenciar la inclusió de famílies en risc en instàncies socialitzadores i dinàmiques comunitàries, per tal d'evitar o intervenir en processos d'estigmatització.

3. Objectiu general

Incorporar la diversitat cultural i religiosa en els recursos i programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats, per famílies en risc.

Objectius específics

3.1 Formar mediadors culturals i agents de salut en l'àmbit de la prevenció dels consums de drogues i problemes associats vinculats directament a les associacions dels diferents col·lectius de persones nouvingudes per tal que les particularitats culturals es tinguin presents en els programes i serveis preventius.

3.2 Garantir que els nuclis d'expertesa referents per territori amb funcions de suport a les xarxes convencionals d'atenció a la població immigrant (previstos en el Pla Director de Salut Mental i Addiccions), contemplin la intervenció preventiva del consum de drogues i problemes associats de famílies en risc.

3.3 Promoure la intervenció dels agents de salut referents per territori amb funcions de suport a les xarxes convencionals d'atenció a la població immigrant, en els circuits d'atenció i seguiment de les famílies en risc establerts.

***Família en situació de risc** de desenvolupar problemàtiques relacionades amb els consums de drogues:

Famílies en les que estan presents els factors que contribueixen a la gènesi i manteniment de comportaments perturbadors directa o indirectament associats al desenvolupament de problemàtiques relacionades amb els consums de drogues.

- Trastorns psicològics dels pares
- Baixa cohesió familiar
- Conflictes entre els pares
- Maltractament infantil
- Clima afectiu inadequat

- Deficient educació normativa (estil educatiu autoritari o permissiu)
- Falta de control i cura
- Consum de drogues en l'ambient familiar o actituds tolerants dels pares envers el consum de drogues
- Falta de comunicació i recolzament entre els membres de la família
- Situació socioeconòmica difícil

Extret de:

Sánchez, 1996. En C. Alonso Sanz i col. 2004 Prevención de la A a la Z. Glosario sobre prevención del abuso de drogas

J.R Fernandez Hermida i col 2002 Intervención familiar en la prevención de las drogodependencias

PREVENCIÓ DETERMINADA

1. Objectiu general

Ajudar els pares i mares consumidors/es o en tractament per a la seva drogodependència, a construir la seva funció parental des dels diversos recursos i serveis existents en el territori.

Objectius específics

1.1 Fomentar el treball en xarxa dels serveis socio-sanitaris que estan implicats en l'atenció i seguiment d'aquestes famílies.

1.2 Sensibilitzar sobre la importància de la transmissió d'hàbits de salut i de la prevenció dels consums de drogues als fills de pares i mares consumidors/es o en tractament per a la seva drogodependència

1.3 Afavorir la integració social dels pares i mares consumidors o en tractament de la seva drogodependència.

1.4 Elaborar estratègies de prevenció adreçades a mares i pares joves amb problemes relacionats amb els consums de drogues.

1.5 Potenciar la inclusió de famílies en instàncies socialitzadores i dinàmiques comunitàries, per tal d'evitar o intervenir en processos d'estigmatització.

1.6 Potenciar els hàbits de salut, convivència i cura dels fills i filles, des dels serveis de salut, comunitat educativa i àmbit del lleure.

2. Objectiu general

Reforçar el paper de la família de persones drogodependents en relació al procés de tractament i rehabilitació.

Objectius específics

2.1 Fomentar la implicació de la família als programes de tractament i rehabilitació.

2.2 Garantir el suport als nuclis familiars de persones drogodependents com a principals cuidadors i agents col·laboradors en tot el procés de tractament i rehabilitació de la persona afectada (Contemplat en el Pla director de Salut Mental i Addiccions del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya)

2.3 Afavorir processos de sensibilització i conscienciació en l'àmbit comunitari que promoguin la inclusió social d'aquestes famílies.

3. Objectiu general

Implicar les famílies en cas de sancions administratives, delictes o faltes de menors, relacionades amb el consum/tinença de drogues.

Objectius específics

3.1 Establir sistemes de coordinació dels professionals (mediadors tècnics de serveis socials, professionals de justícia, cossos policials i serveis especialitzats) i recursos que intervenen, per orientar i informar a la família.

3.2 Formació dels professionals (mediadors, tècnics de serveis socials, professionals de justícia, cossos policials i serveis especialitzats) per tal que puguin implicar i orientar les famílies i informar-les dels recursos existents.

3.3 Promoure la corresponsabilitat de les famílies en el compliment de les "tasques socioeducatives" imposades als menors.

MÈTODES DE DETECCIÓ PRECOÇ I PROTOCOLS D'INTERVENCIÓ

1. Objectiu general

Millorar la identificació de famílies en situació de risc*

Objectius específics

1.1 Reforçar la relació dels Serveis Socials i sanitaris (Atenció primària, CSMIJ, EAIA, DGAIA, Programes d'atenció a infants, adolescents i joves, Tècnics de Justícia Juvenil, CAS, ...) amb la comunitat educativa escolar i amb els serveis educatius del territori per detectar les famílies en risc i facilitar-ne el seguiment.

1.2 Millorar la relació dels recursos socials, sanitaris i educatius amb l'àmbit de justícia per optimitzar el procés de detecció i seguiment de les famílies en risc.

1.3 Millorar la relació dels recursos socials, sanitaris i educatius amb l'àmbit de la protecció i tutela dels infants i adolescents per optimitzar el procés de detecció i seguiment de les famílies en risc.

1.4 Sensibilitzar i formar els professionals de l'àmbit educatiu formal i no formal de la necessitat de detectar famílies en risc per tal que coneguin els recursos per la seva derivació i seguiment.

1.5 Reforçar el paper dels professionals del lleure educatiu per donar suport en la detecció de famílies en situació de risc.

1.6 Facilitar els recursos per la millora de la detecció de les famílies en risc a partir de la conducta disruptiva dels infants i adolescents al centre escolar (problemàtiques relacionades amb l'aprenentatge, absentisme escolar, consums...).

***Família en situació de risc** de desenvolupar problemàtiques relacionades amb els consums de drogues:

Famílies en les que estan presents els factors que contribueixen a la gènesi i manteniment de comportaments perturbadors directa o indirectament associats al desenvolupament de problemàtiques relacionades amb els consums de drogues.

- Trastorns psicològics dels pares
- Baixa cohesió familiar
- Conflictes entre els pares
- Maltractament infantil
- Clima afectiu inadequat
- Deficient educació normativa (estil educatiu autoritari o permissiu)
- Falta de control i cura
- Consum de drogues en l'ambient familiar o actituds tolerants dels pares envers el consum de drogues
- Falta de comunicació i recolzament entre els membres de la família
- Situació socioeconòmica difícil

Extret de:

Sánchez, 1996. En C. Alonso Sanz i col. 2004 Prevención de la A a la Z. Glosario sobre prevención del abuso de drogas

J.R Fernandez Hermida i col 2002 Intervención familiar en la prevención de las drogodependencias

AVALUACIÓ I RECERCA

1. Objectiu general

Dotar als programes adreçats a l'àmbit familiar de la orientació, suport tècnic i recursos necessaris per garantir l'acompliment dels objectius fixats.

Objectius específics

1.1 Garantir que els programes de prevenció obtenen la dotació pressupostaria necessària per a l'avaluació del procés i dels resultats de la seva aplicació.

1.2 Oferir formació bàsica sobre instruments i sistemes d'avaluació pràctics i operatius fàcilment aplicables, als professionals de la Salut pública amb responsabilitats en la gestió dels recursos adreçats a la promoció dels hàbits de Salut i la prevenció dels consums de drogues i dels problemes associats.

1.3 Dissenyar sistemes d'avaluació adequats a les característiques dels programes d'intervenció.

1.4 Fomentar l'avaluació externa dels programes de prevenció

1.5 Facilitar la continuïtat a mig i llarg termini dels programes de prevenció adreçats a la família que hagin estat avaluats.

2. Objectiu general

Establir criteris de millora i de control de qualitat de les accions adreçades a la família reconeguts per la comunitat professional i científica.

Objectius específics

2.1 Obtenir informació exhaustiva sobre intervencions adreçades a la família que tinguin per principal objectiu la prevenció de les drogodependències.

2.2 Seleccionar aquells programes avaluats positivament per organismes científics internacionals i que es puguin adaptar a la realitat del país.

2.3 Potenciar la recerca bàsica en prevenció dels consums de drogues i problemes associats

2.4 Afavorir mecanismes d'intercanvi de coneixements entre professionals d'altres països i/o comunitats autònomes que tinguin per objectiu comú la intervenció a l'àmbit familiar.

3. Objectiu general

Potenciar els treballs de recerca adreçats a l'anàlisi de les relacions entre els factors de risc i de protecció familiars amb els objectius dels programes de prevenció dels consums de drogues i problemes associats.

Objectius específics

3.1 Garantir l'acompliment dels criteris de millora establerts de totes les intervencions promogudes per els organismes oficials, entitats i associacions implicades en la prevenció dels consums de drogues i problemes associats.

3.2 Fixar prioritats anuals o bianuals per tal d'orientar les iniciatives que es puguin dur a terme per part d'institucions, organismes, iniciativa privada i societat civil organitzada

3.3 Fixar els mínims paràmetres a avaluar que han de contemplar els programes finançats des de l'administració.

3.4 Dissenyar un sistema de components mínims (cognitiu, presa de decisions, habilitats, autocontrol...) que han de reunir els programes adreçats a la família.

4. Objectiu general

Establir mecanismes àgils de comunicació amb d'altres comunitats autònomes i països que desenvolupin programes de prevenció adreçats a la família.

Objectius específics

4.1 Potenciar la tramesa d'informació i l'apropament dels observatoris existents (Observatori de la Infància i la Família, Consorci de l'Institut de la Infància i Món Urbà).

4.2 Garantir que els observatoris incorporin equips multidisciplinaris

4.3 Garantir que els observatoris contemplin l'anàlisi de la realitat de les famílies afectades per problemàtiques relacionades directament amb els consums de drogues i dels seus problemes associats p.ex, drogodependències.

4.4 Impulsar projectes de recerca amb famílies de drogodependents que permetin conèixer i incidir sobre els mecanismes de control familiar i els estils educatius.

FORMACIÓ

1. Objectiu general

Promoure la incorporació de la formació en intervenció familiar i de prevenció dels consums de drogues i problemes associats al currículum acadèmic de les titulacions de professionals de la salut, l'educació i els serveis socials així com en els cursos de capacitació pedagògica per a futurs professors de secundària.

Objectius específics

1.1 Incloure als últims cursos de formació dels alumnes de educació social, treball social, professionals de la salut, ensenyament un mínim de 10 hores de formació i reciclatge en intervenció en l'àmbit familiar amb l'objectiu de la prevenció de les drogodependències.

2. Objectiu general

Dotar als professionals del sector educatiu en actiu d'eines per facilitar la vinculació i el seguiment de les famílies d'alumnes en situació de risc.

Objectius específics

2.1 Garantir que els professionals dels centres educatius coneguin quins són els factors de risc individual i familiar dels alumnes i quins són els factors de protecció que poden potenciar conjuntament amb la família.

2.2 Garantir que els professionals dels centres educatius coneguin els circuits informatius, d'assessorament i atenció a les famílies existents en el territori.

2.3 Capacitar el professorat per afavorir la vinculació de les famílies en risc amb els centres educatius.

2.4 Facilitar que en els espais de convocatòria de les famílies que realitza l'escola al llarg del curs s'estableixi un espai per l'abordatge de la prevenció del consum de drogues i altres problemes associats.

2.5 Potenciar l'elaboració de materials, publicacions... sobre intervenció en famílies adreçades a aquests professionals.

3. Objectiu general

Oferir espais de formació en prevenció dels consums de drogues i problemes associats adreçats als representants dels pares i mares d'alumnes dels centres educatius.

Objectius específics

3.1 Garantir que les AMPES dels centres de secundària reben un mínim de 10 hores de formació en prevenció dels consums de drogues i problemes associats per tal de sensibilitzar-los en la detecció i suport a famílies en situació de risc.

3.2 Promoure sistemes de captació de les famílies per a incrementar la assistència en sessions formatives sobre prevenció dels consums de drogues i problemes associats.

4. Objectiu general

Oferir suport als representants de pares i mares del grup classe, des del cicle superior de primària.

Objectius específics

4.1 Potenciar la figura del Delegat de pares i mares de classe com a referent per a la participació de les famílies del grup classe a les activitats formatives en prevenció que es desenvolupin al Centre Educatiu.

4.2 Desenvolupar mecanismes àgils de comunicació amb les famílies amb una baixa participació en les activitats desenvolupades en el Centre Educatiu.

4.3 Aconseguir la implicació d'un mínim de cinc pares i mares per classe que donin suport a la figura del delegat i puguin rebre orientacions sobre estratègies de millora de la interacció i la participació familiar

5. Objectiu general

Establir uns mínims de temps necessari per a garantir una adequada transmissió de continguts preventius a les famílies participants en sessions formatives

Objectius específics

5.1 Garantir que els pares i mares d'educació primària reben un mínim de 10h de formació al llarg del curs sobre estils educatius que funcionen en prevenció del consum de drogues i problemes associats.

5.2 Garantir que els pares i mares d'educació secundària reben un mínim de 10h de formació al llarg del curs sobre elements de detecció precoç de consum, identificació de factors de risc i desenvolupament de factors de protecció.

5.3 Facilitar que les sessions de formació siguin espaciades en el temps.

6. Objectiu general

Garantir que les intervencions formatives adreçades a les famílies inclouen en els seus continguts el treball sobre factors de risc i protecció

Objectius específics

6.1 Facilitar a les famílies l'accés a informació escrita sobre conceptes bàsics sobre drogues i als aspectes més rellevants de les diferents substàncies.

6.2 Desenvolupar accions adreçades a les famílies que les capacitin per a desenvolupar eficaçment factors de protecció en els seus fills.

6.3 Facilitar espais d'aprofundiment per a grups reduïts de famílies.

7. Objectiu general

Promoure la formació i informació dels professionals de la salut, educació i serveis socials de cada territori, per tal que puguin col·laborar en els programes de prevenció d'àmbit municipal.

IMPLICACIÓ I PARTICIPACIÓ ACTIVA DELS CIUTADANS

1. Objectiu generals

Promoure un model d'escola més participativa i democràtica, amb la implicació de mares, pares i alumnat en la gestió i presa de decisions del centre

Objectius específics

1.1 Potenciar la participació de mares, pares i tutors dels alumnes a partir de la figura dels delegats de pares i mares de curs.

1.2 Potenciar la participació de l'alumnat per mitjà de les assemblees de delegades i delegats de curs, que serveixen com a fòrum de participació, decisió i de resolució de conflictes.

2. Objectiu generals

Promoure la salut de les famílies i incrementar la seva qualitat de vida i el benestar social, potenciant la capacitat dels nuclis familiars per l'abordatge dels seus propis problemes, demandes o necessitats.

Objectius específics

2.1 Promoure una formació tècnica i específica orientada als pares i mares per tal de que esdevinguin agents promotors de salut en el seu medi familiar i en l'entorn social.

3. Objectiu generals

Fomentar la participació dels nuclis familiars en els centres de salut, afavorint la millora de les seves actuacions i la promoció de la salut familiar i comunitària

Objectius específics

3.1 Potenciar la participació dels afectats en els òrgans assessors a nivell central i local (Pla Director de Salut Mental i Addiccions, pag.11)

COOPERACIÓ INTERNACIONAL

1. Objectiu generals

Travessera de les Corts, 131-159
Pavelló Ave Maria
08028 Barcelona
Tel 93 227 29 00
Fax 93 227 29 90
www.gencat.net/salut

Promoure el coneixement d'experiències de bones pràctiques en la promoció de salut i el benestar de les famílies a nivell d'altres comunitats autònomes i altres països.

Objectius específics

1.1 Generar coneixement i establir consens sobre qüestions tant teòriques com pràctiques relacionades amb la promoció de la salut amb les famílies, sobre la base de la realització de reunions de caràcter científic i a la celebració de tallers de treball.

1.2 Promoure la creació d'una Xarxa d'Activitats de Promoció de la Salut Familiar i Comunitària amb la finalitat de facilitar els contactes i l'intercanvi d'informació entre institucions i grups que treballen en aquest camp en l'àmbit de Catalunya i arreu

4. PROPOSTES

a- Sessions formatives en prevenció dels consums de drogues i promoció de la salut a les AMPES.

b- Espais de convivència i formació per a les famílies en el marc de les activitats extraordinàries per als infants dels centres educatius formals i no formals (festes populars, viatges de final de curs, etc.).

c- Excursions, colònies o vacances familiars amb temàtica de promoció de salut i prevenció

d- Sessions dinàmiques, per a famílies i infants conjuntament, de prevenció dels consums de drogues i promoció de la salut

e- Grups o comissions de treball específic, formats per pares, mares i educadors, sobre temes diversos d'educació per a la salut.

f- Desenvolupament de tècniques de comunicació en la relació pares-fills en situacions de conflicte.

g- Desenvolupar recursos per a la prevenció de conductes de risc amb infants i adolescents a través de les activitats físic esportives en el temps d'oci familiar. Sessions de treball amb famílies en el marc de l'àmbit esportiu

h- Sessions formatives i dinàmiques de prevenció del consum de drogues per a famílies, tutors i alumnes

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 1

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA:

Sessions formatives en prevenció dels consums de drogues i promoció de la salut a les AMPES.

OBJECTIUS GENERALS I OBJECTIUS ESPECÍFICS RELACIONATS AMB LA PROPOSTA

2. Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats.

2.5 Donar resposta a les necessitats i inquietuds de pares i mares, disposant d'un ventall de programes adaptats a les necessitats i característiques dels participants.

4. Estimular la funció parental per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb el consum de drogues i promoure actituds i hàbits saludables a través del procés educatiu que es produeix en l'entorn familiar.

4.1 Informar i formar les famílies en promoció d'hàbits de salut, mitjançant la reducció dels factors de risc i la potenciació dels factors de protecció dels consums de drogues en l'àmbit familiar.

POBLACIÓ DIANA:

Pares, mares de centres educatius formals (escoles de primària i secundària) i no formals (centres d'esplai, agrupaments escoltes i altres moviments de lleure).

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

AMPES, professorat, formadors de pares i mares, pares i mares, psicopedagogs, tècnics de prevenció, educació o serveis socials locals, entitats que ofereixen formació a famílies...

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ:

Suport dels agents de salut del territori i altres professionals especialitzats en educació per a la salut.

METODOLOGIA:

- Abordatge participatiu, prioritzant el treball de les habilitats de comunicació, l'intercanvi d'experiències, els exercicis pràctics, grups de discussió, treball entre iguals, elaboració col·lectiva de conclusions... sobre el contingut teòric.
- Mínim 3 sessions durant el curs escolar per tal de incrementar la probabilitat de promoure canvis a nivell actitudinal i conductual.
- Els continguts mínims: Informació, identificació de problemes, reptes i solucions, establiment de límits i normes, habilitats de comunicació, valoració de la promoció y la prevenció en família, valoració de la complicitat amb l'escola i amb la resta de les famílies.
- Aconseguir que cada família es comprometi a implementar algun canvi/ posar en pràctica algun aspecte treballat (ús dels diners de butxaca, abús de llaminadures, horaris, etc...).

AVALUACIÓ:

- Procés: nivell de participació.
- Grau de satisfacció dels assistents.
- Acompliment de compromisos adquirits.

EVIDÈNCIA

Experiències de les bones pràctiques desenvolupades fins ara per els agents o serveis implicats.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 2 Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA: Espais de convivència i formació per a les famílies en el marc de les activitats extraordinàries per als infants dels centres educatius formals i no formals (festes populars, viatges de final de curs, etc.).
OBJECTIUS GENERALS I OBJECTIUS ESPECÍFICS RELACIONATS AMB LA PROPOSTA <i>2. Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats.</i> 5 Donar resposta a les necessitats i inquietuds de pares i mares, disposant d'un ventall de programes adaptats a les necessitats i característiques dels participants. 5 Sensibilitzar les mares i els pares de la importància de la manera de viure el temps de lleure en família i oferir-los recursos per aprofitar el valor preventiu de les activitats d'oci. <i>4. Estimular la funció parental per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb el consum de drogues i promoure actituds i hàbits saludables a través del procés educatiu que es produeix en l'entorn familiar.</i> Informar i formar les famílies en promoció d'hàbits de salut, mitjançant la reducció dels factors de risc i la potenciació dels factors de protecció dels consums de drogues en l'àmbit familiar.
POBLACIÓ DIANA: Pares, mares de centres educatius formals (escoles de primària i secundària) i no formals (centres d'esplai, agrupaments escoltes i altres moviments de lleure).
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: AMPES, claustres de professors, Tècnics en prevenció, Entitats d'educació en el lleure, entitats que ofereixen formació a famílies ...
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Suport dels agents de salut del territori o d'altres professionals especialitzats en educació per a la salut.
METODOLOGIA: La proposta s'ha d'incorporar al calendari habitual dels espais de convivència dels centres educatius, les entitats de lleure, incorporant una intencionalitat formadora en salut per a tots els membres de la família. Mínim 1 activitat familiar a l'any. Els continguts mínims: exercici físic, alimentació, higiene, prevenció d'accidents, salut i medi ambient, les activitats familiars com a factors de protecció... Aconseguir que cada família es comprometi a implementar algun canvi/ posar en pràctica algun aspecte treballat (ús dels diners de butxaca, abús de llaminadures, horaris, etc...).
AVALUACIÓ: Procés: nivell de participació. Grau de satisfacció dels assistents. Acompliment de compromisos adquirits.
EVIDÈNCIA Experiències de les bones pràctiques desenvolupades fins ara per els agents o serveis implicats.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 3

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA:

Excursions, colònies o vacances familiars amb temàtica de promoció de salut i prevenció.

OBJECTIUS GENERALS I OBJECTIUS ESPECÍFICS RELACIONATS AMB LA PROPOSTA

2. Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats.

2.5 Donar resposta a les necessitats i inquietuds de pares i mares, disposant d'un ventall de programes adaptats a les necessitats i característiques dels participants.

2.6 Sensibilitzar les mares i els pares de la importància de la manera de viure el temps de lleure en família i oferir-los recursos per aprofitar el valor preventiu de les activitats d'oci.

4. Estimular la funció parental per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb el consum de drogues i promoure actituds i hàbits saludables a través del procés educatiu que es produeix en l'entorn familiar.

Informar i formar les famílies en promoció d'hàbits de salut, mitjançant la reducció dels factors de risc i la potenciació dels factors de protecció dels consums de drogues en l'àmbit familiar.

POBLACIÓ DIANA:

Famílies que participen en excursions o que passen una estada de vacances en cases de colònies i equipaments semblants.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

Entitats que gestionen cases de colònies, entitats d'educació en el lleure, escoles de natura, entitats que ofereixen formació a famílies ...

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ:

Suport dels professionals especialitzats en educació per a la salut.

METODOLOGIA:

La proposta s'ha d'incorporar al programa habitual de colònies, vacances o excursions familiars, incorporant una intencionalitat formadora en salut per a tots els membres de la família.

Mínim 1 activitat familiar a l'any.

Els continguts mínims: exercici físic, alimentació, higiene, prevenció d'accidents, salut i medi ambient, les activitats familiars com a factors de protecció...

Aconseguir que cada família es comprometi a implementar algun canvi/ posar en pràctica algun aspecte treballat (ús dels diners de butxaca, abús de llaminadures, horaris, etc...).

AVALUACIÓ:

Procés: nivell de participació.

Grau de satisfacció dels assistents.

Acompliment de compromisos adquirits.

EVIDÈNCIA

Experiències de les bones pràctiques desenvolupades fins ara per els agents o serveis implicats.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 4 Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA: Sessions dinàmiques, per a famílies i infants conjuntament, de prevenció dels consums de drogues i promoció de la salut.
OBJECTIUS GENERALS I OBJECTIUS ESPECÍFICS RELACIONATS AMB LA PROPOSTA <i>2. Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats.</i> 2.5 Donar resposta a les necessitats i inquietuds de pares i mares, disposant d'un ventall de programes adaptats a les necessitats i característiques dels participants. 2.6 Sensibilitzar les mares i els pares de la importància de la manera de viure el temps de lleure en família i oferir-los recursos per aprofitar el valor preventiu de les activitats d'oci. <i>4. Estimular la funció parental per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb el consum de drogues i promoure actituds i hàbits saludables a través del procés educatiu que es produeix en l'entorn familiar.</i> Informar i formar les famílies en promoció d'hàbits de salut, mitjançant la reducció dels factors de risc i la potenciació dels factors de protecció dels consums de drogues en l'àmbit familiar. Potenciar les habilitats de comunicació entre mares, pares i fills, vinculades específicament amb la transmissió d'hàbits de salut i la prevenció del consum de drogues.
POBLACIÓ DIANA: Pares, mares de centres educatius formals (escoles de primària i secundària) i no formals (centres d'esplai, agrupaments escoltes i altres moviments de lleure).
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: AMPES, professorat, formadors de pares i mares, pares i mares, infants i adolescents, psicopedagogs, tècnics de prevenció, educació o serveis socials locals, entitats que ofereixen formació a famílies...
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Suport dels agents de salut del territori o d'altres professionals especialitzats en educació per a la salut.
METODOLOGIA: Abordatge participatiu, prioritzant el treball de les habilitats de comunicació, l'intercanvi d'experiències, jocs i activitats dinàmiques, grups de discussió, treball entre iguals, elaboració col·lectiva de conclusions... sobre el contingut teòric. Mínim 2 sessions durant el curs escolar per tal de incrementar la probabilitat de promoure canvis a nivell actitudinal i conductual. Els continguts mínims: Habilitats de comunicació, identificació d'idees clau en promoció i prevenció, identificació de problemes i reptes i de solucions, establiment de límits i normes. Aconseguir que cada família i cada infant es comprometi a implementar algun canvi/ posar en pràctica algun aspecte treballat (ús dels diners de butxaca, abús de llaminadures, horaris, etc...).
AVALUACIÓ: Procés: nivell de participació. Grau de satisfacció dels assistents. Acompliment de compromisos adquirits.
EVIDÈNCIA: Experiències de les bones pràctiques desenvolupades fins ara per els agents o serveis implicats.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 5
Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA: Grups o comissions de treball específic, formats per pares, mares i educadors, sobre temes diversos d'educació per a la salut.
OBJECTIUS GENERALS I OBJECTIUS ESPECÍFICS RELACIONATS AMB LA PROPOSTA <i>2. Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats.</i> 2.5 Donar resposta a les necessitats i inquietuds de pares i mares, disposant d'un ventall de programes adaptats a les necessitats i característiques dels participants. <i>4. Estimular la funció parental per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb el consum de drogues i promoure actituds i hàbits saludables a través del procés educatiu que es produeix en l'entorn familiar.</i> Informar i formar les famílies en promoció d'hàbits de salut, mitjançant la reducció dels factors de risc i la potenciació dels factors de protecció dels consums de drogues en l'àmbit familiar. Augmentar la capacitat de les famílies sensibilitzades i els educadors aportant instruments, eines, coneixements i habilitats per poder influir positivament entre iguals i liderar canvis de comportament com a agents de salut.
POBLACIÓ DIANA: Pares i mares, especialment sensibilitzats o preocupats, de centres educatius formals (escoles de primària i secundària) i no formals (centres d'esplai, agrupaments escoltes i altres moviments de lleure).
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: AMPES, professorat, formadors de pares i mares, pares i mares, infants i adolescents, psicopedagogs, tècnics de prevenció, educació o serveis socials locals, entitats que ofereixen formació a famílies...
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Suport dels agents de salut del territori o d'altres professionals especialitzats en educació per a la salut.
METODOLOGIA: Creació del grup o comissió de treball amb un dinamitzador. Mínim de sessions durant el curs escolar a determinar pel mateix grup de treball. Els continguts mínims: Anàlisi de la situació de l'educació per a la salut dels infants de l'escola; determinació dels factors de risc i els factors protectors; disseny de l'estratègia a seguir; planificació d'accions concretes i aplicació durant el curs; capacitat vers el lideratge i la dinamització de grups d'iguals. Aconseguir un cert compromís d'esdevenir agent multiplicador en el sector de mares i pares al qual es pertany.
AVALUACIÓ: Procés: nivell de participació. Grau de satisfacció dels assistents. Acompliment de compromisos adquirits.
EVIDÈNCIA Experiències de les bones pràctiques desenvolupades fins ara per els agents o serveis implicats. Experiència del projecte Europeers.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 6
Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA Desenvolupament de tècniques de comunicació en la relació pares-fills en situacions de conflicte.
OBJECTIU GENERAL: Oferir recolzament a pares i fills per a que desenvolupin estratègies de comunicació adequades davant situacions de conflicte. A fi de millorar el clima familiar i adoptar un etil educatiu eficaç per a la prevenció de les drogodependències
OBJECTIU ESPECÍFIC: 1)Desenvolupar una actitud positiva en la resolució de conflictes 2)Enfortir la capacitat de presa de decisions 3)Augmentar la capacitat d'assumir responsabilitats 4)Desenvolupar la capacitat d'assumir la frustració per tal d'augmentar l'autocontrol dels impulsos
POBLACIÓ DIANA: Famílies que conviuen amb adolescents de 14-16 anys Adolescents de 14-16 anys (cursos tercer i quart d'ESO)
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: Centres educatius d'educació secundària Centres de Serveis socials, Clubs esportius, Centres de Lleure
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Un tècnic en prevenció de les drogodependències que moderarà la sessió i introduirà els factors de risc i protecció presents en cada una de les situacions de conflicte plantejades. Personal del recurs on s'ubiqui la intervenció Tres actors que representaran les situacions de conflicte
METODOLOGIA: Formació de grups mixtes de pares i fills, (poden ser família o no), per exemple si es fa en un grup classe es pot dividir en dos i convocar a les famílies dividint-les per tal que no coincideixin amb els seus fills. Els actors representen la mateixa situació de conflicte dues vegades amb dos resolucions extremes una representa una postura agressiva, intolerant i autoritària i l'altra una postura de negació de la realitat i desimplicació (Son quatre situacions:1) Els pares descobreixen que hi ha un consum per part del fill 2)El fill demana poder sortir a la nit i quedar-se a casa d'un amic a dormir 3)El fill ha sortit i la família descobreix que falten diners i beguda alcohòlica4)El fill arriba més tard de l'hora pactada i sota els efectes d'una droga). Pares amb pares discuteixen quina hauria estat la postura més correcta per part de la família i els fills amb el seu grup d'iguals analitzen la postura del fill i quina podria haver estat la seva actitud i la dels pares.
AVALUACIÓ: Projecte en fase experimental. La dificultat esta en la convocatòria dels grups. L'activitat funciona molt be quan s'aconsegueix el grup i demostra que si es facilita un entorn adequat si hi ha una actitud d'escolta i de posar-se al lloc de l'altre les postures no son tan diferents, sinó que al contrari coincideixen en molts aspectes. Els pares resolen que han de saber escoltar als fills i posar-se en el seu lloc i els fills entenen que els pares han de posar límits.
EVIDÈNCIA (científica, bibliogràfica o experiencial):Rosenwald (1985) introdueix el concepte de learning parties. Conclusions de l'anàlisi de la revisió efectuada per CEPS sobre la prevenció familiar a Espanya (2001). Recomanacions del NIDA (1997)sobre mesures eficaces per a la intervenció a l'àmbit familiar.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 7

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Sessions de treball amb famílies en el marc de l'àmbit esportiu.
Desenvolupar recursos per a la prevenció de conductes de risc amb infants i adolescents a través de les activitats físicoesportives en el temps d'oci familiar.

OBJECTIUS GENERALS i EPECÍFICS

2. Estimular la participació i la implicació de les famílies en el desenvolupament dels programes de prevenció del consum de drogues i problemes associats.

2.6 Sensibilitzar els pares i mares de la importància de la manera de viure el temps de lleure en família i oferir-los recursos per a aprofitar el valor preventiu de les activitats d'oci.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Promocionar el consum d'oci saludable des de la família
- Fomentar els víncles d'afectivitat familiar
- Reforçar factors protectors a través de la pràctica d'activitat física en família
- Estimular l'associacionisme i les relacions socials en família.

POBLACIÓ DIANA:

Pares i mares d'alumnes de primària i de secundària.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

- Professors i mestres d'Educació Física, monitors esportius d'activitats extraescolars
- Formadors de pares i mares (psicòlegs i llicenciats en educació física)
- Pares i mares

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ:

Departament de Salut, Departament d'Educació (Programes d'escoles Promotores de salut i de Projectes d'innovació en salut), Secretaria General de l'Esport (Pla de l'Esport a l'Escola), AMPES

METODOLOGIA:

Informació teòrica sobre les conductes de risc i els factors protectors.

Treball de casos pràctics

Elaboració de propostes d'activitats per al temps de lleure en família

Proposta de sortides, excursions i activitats per a les famílies de l'escola

AVALUACIÓ:

Inmediata: es pot valorar el nivell d'aprofitament de les sessions amb pares a través de les propostes de resolució de cassos pràctics i de les activitats de lleure en família dissenyades.

A llarg termini: tipus d'activitats de lleure practicades pels fills/es, capacitat de generar propostes d'oci saludable, vinculació a centres de lleure juvenil, desenvolupament o no de conductes de risc.

EVIDÈNCIA (científica, bibliogràfica o experiencial):

Experiencial

Club del Bon Esportista Programa gestionat per FUNDACIÓ MENSALUS (Programes Àmbits Esport)

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 8

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Un model de participació en els centres educatius: Els Plans Preventius de Centre.

OBJECTIU GENERAL: Construir una resposta fruit de la reflexió i el consens de professorat, famílies i alumnat sobre la realitat del consum de drogues i el paper de l'escola en la prevenció.

El PPC promou una reflexió conjunta de tota la comunitat escolar sobre la situació del centre respecte al tema de les drogues, ajuda a planificar els tipus d'intervencions que es volen fer i facilita la coordinació de tots els serveis i recursos que hi ha disponibles. Així mateix també afavoreix la creació d'un clima escolar saludable i una aposta clara i efectiva per la prevenció del consum de drogues i problemes associats.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

Oferir un model d'intervenció que permeti treballar de manera transversal, consensuada i coordinada, tant pel que fa a nivell intern de centre, com dels diferents professionals externs que hi intervenen per donar suport.

Crear un model que afavoreixi un clima en el centre que promogui el desenvolupament d'actituds i valors favorables a la salut.

Construir un discurs intern sobre la prevenció de les drogodependències amb el qual la major part de les persones es puguin sentir identificades.

Desenvolupar un model que afavoreixi les intervencions de promoció de la salut amb tots els alumnes i famílies del centre escolar.

Promoure un model d'intervenció que afavoreixi la detecció, derivació i seguiment dels alumnes i famílies en risc i de les famílies amb alumnes consumidors de drogues.

POBLACIÓ DIANA:

Famílies dels Centres d'ensenyament Secundari obligatori, alumnat i professorat dels Centres.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

Claustre de Professorat

Serveis de Prevenció del territori

Recursos que intervenen a l'escola

Serveis d'orientació a famílies i adolescents

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ:

Creació de la figura dels Delegats de Pares del Pla de Prevenció (un per classe)

Creació de la figura dels Delegats d'alumnes del Pla de Prevenció (dos per classe)

Creació de comissions d'alumnes, professorat i famílies.

Reunions periòdiques de les comissions amb el tècnic en prevenció que dinamitza la posta en marxa dels Plans Preventius a fi d'elaborar propostes que després es consensuaran amb la resta de famílies, professorat i alumnat.

METODOLOGIA:

Qüestionari inicial de participació on cada persona (famílies, alumnes i professors) assenyalen entre d'altres opinions quins son els factors de risc en els que cal incidir, quines propostes d'intervenció podrien ser més adequades i quines dificultats es poden presentar.

Estructuració del procés de participació mitjançant les figures de delegats de pares i alumnes i representants del claustres. Creació de les tres comissions.

Presentació dels resultats dels qüestionaris d'opinió i elaboració de les primeres propostes, mitjançant reunions entre el tècnic en prevenció i les tres comissions formades

Discussió amb la resta de membres de les propostes per arribar al consens

Discussió conjunta de les tres comissions per elaborar un document final conjunt que es presentarà a la seva aprovació per consell escolar i que definirà la política preventiva del Centre.

Cada curs es fixaran unes prioritats d'intervenció amb les famílies, els alumnes i el professorat en base a les propostes seleccionades . S'obrirà el procés de participació als alumnes i famílies que s'incorporin al centre (Primer d'ESO)

AVALUACIÓ:

Indicadors d'avaluació de procés:

Participació en les sessions programades

Dinàmica d'elaboració de les propostes

Compliment d'acords

Indicadors d'avaluació de resultats

Increment d'implementació de programes preventius complets Com a indicador comparatiu s'utilitzarà el curs anterior.

Increment de deteccions d'alumnes i derivacions als Serveis especialitzats en atenció a adolescents. Com a indicador comparatiu utilitzarem el curs anterior.

Descens del nombre d'expedients disciplinaris per casos de consum. Com a indicador comparatiu utilitzarem dades del curs anterior

EVIDÈNCIA (científica, bibliogràfica o experiencial):

Model desenvolupat pel Servei d'Orientació de Drogues de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i pel Servei de Prevenció de les Drogodependències del Programa de Drogues de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat ambdós gestionats per CEPS (Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut).

Hi ha nombrosa evidència de la necessitat d'incorporar models participatius com per exemple el model d'influències socials i psicosocials (Evans, Bandura)

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 8

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA: Per una participació real i democràtica de les famílies en els centres escolars.

OBJECTIU GENERAL:

Promoure un model d'escola més participativa i democràtica, amb la implicació de mares, pares i alumnat en la gestió i presa de decisions del centre.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- 1.1. Potenciar la participació de mares, pares i tutors dels alumnes a partir de la figura dels delegats de pares i mares de curs.
- 1.2. Potenciar la participació de l'alumnat per mitjà de les assemblees de delegades i delegats de curs, que serveixen com a fòrum de participació, decisió i de resolució de conflictes.

POBLACIÓ DIANA:

Pares i mares dels alumnes dels centres escolars.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

Departament d'Educació de la Generalitat, Ajuntaments, claustres de professors, AMPES, alumnat...

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Departament d'Educació de la Generalitat, Ajuntaments, claustres de professors, AMPES, alumnat...

METODOLOGIA: L'experiència consisteix bàsicament en potenciar la participació de mares, pares i alumnes a partir de les assemblees de representants. Amb l'alumnat s'ha potenciat l'assemblea de delegades i delegats, amb reunions mensuals que són dinamitzades pel Cap d'Estudis i que serveixen com a fòrum de decisió i de resolució de conflictes. Les decisions i acords de l'Assemblea són vinculants per a tots els cursos, i un element de debat obligatori dintre del claustre.

Les persones representants de l'alumnat en el Consell Escolar són membres de ple dret d'aquesta assemblea, garantint així la necessària coordinació i incidència en el màxim òrgan de govern i de decisió del centre. Pel que respecta a pares i mares, més enllà de la representació que la llei marca als Consells Escolars, cada curs té una a mare o pare representant, que es reuneixen trimestralment o a petició de qualsevol membre o sector del centre. La Direcció del centre dinamitza aquestes reunions i tracta de resoldre els conflictes a partir de la col·laboració i implicació de mares i pares en la vida dels centres. Els delegats i delegades de mares i pares assisteixen de forma regular al Consell Escolar, que s'està convertint així en un Consell Escolar obert i assembleari, on qualsevol membre de la Comunitat Educativa pot participar. D'aquesta manera s'està aconseguint una implicació real de mares i pares en el centre, des de la convicció de que els objectius i interessos de mares, pares, alumnat i professorat són els mateixos. Aquest funcionament assembleari i obert és aprofitat per a fer front de forma exitosa a situacions difícils, internament com extern, al temps que serveix com fòrum de resolució de conflictes que actua com a element integrador

i cohesionador de la Comunitat Educativa al voltant d'uns objectius i interessos comuns.

AVALUACIÓ:

S'elaborarà una memòria final que reculli la valoració global del programa i que inclogui propostes d'aplicació posteriors:

- A partir de les avaluacions de *cada element* que el configura: professorat, alumnat i famílies.
- A partir d'una valoració de la persona referent a *cada centre*, recollint l'opinió del professorat que ha participat en el programa.
- A partir de la valoració de *cada entitat* implicada: Departament d'Ensenyament, Ajuntament, Consell Comarcal, Departament de Salut, claustres de professors, AMPES, alumnat... etc.

EVIDÈNCIA: En aquesta línia hi ha experiències molt positives en diversos centres públics de Catalunya, CEIPS i IES. Caldria potenciar les experiències innovadores d'aquests centres i amplificar la seva rica experiència a altres centres escolars que vulguin implicar-se en promoure la participació democràtica de tota la comunitat educativa.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 9

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Aquesta proposta sorgeix, per una banda, de la constatació de què cal dotar dels recursos humans i tècnics per tal d'abordar l'educació per la salut i, en concret, la prevenció de drogodependències des dels diferents àmbits de la comunitat educativa i, per altra, per la consciència de la necessitat de què hi hagi professionals que esdevinguin autèntics pals de paller i dinamitzadors del treball transversal en el si de cada centre educatiu i en col·laboració amb les diferents entitats, institucions i professionals que treballen en la prevenció de drogodependències.

La necessitat de plantejar l'existència de professionals referents que dinamitzin els plans d'actuació en matèria de prevenció, que s'adrecin a alumnat, famílies i professorat respon a la importància de donar suport real i efectiu a la coordinació i coherència dels diferents agents educatius propers a infants i joves. En el marc de que la comunitat educativa compti amb referents estables pot possibilitar amb major èxit la implicar els diferents actors i que l'educació per la salut esdevingui una vivència del centre educatiu, i així es superi la tendència d'actuar per iniciatives puntuals i voluntaristes.

Per altra part, aquests professionals referents podrien donar suport al treball en xarxa, integrant els diferents agents i entitats que treballen en la prevenció de drogodependències en el mateix projecte i possibilitant una gran rendibilitat d'esforços i de recursos, però sobretot possibilitant poder donar una oferta rica i coordinada, i evitant reiteracions o buits en les ofertes públiques.

OBJECTIU GENERAL:

Promoure la creació de figures professionals de suport per aquells centres escolars i educatius que volen promoure que els centres esdevinguin espais actius de participació, tot implicant als diferents actors de la comunitat educativa del centre.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Abordar la prevenció de drogodependències des dels diferents sectors de la comunitat educativa, amb el suport de professionals referents i estables en el centre educatiu i/o en el territori.
- Potenciar la sensibilització de la comunitat educativa d'una manera permanent.
- Facilitar eines i recursos a professorat, alumnat i famílies per desenvolupar l'educació per la salut i, concretament, la prevenció de les drogodependències.
- Potenciar la participació de mares, pares i tutors dels alumnes a partir de la figura dels delegats de pares i mares de curs, amb el suport actiu d'un professional referent que actuarà com a dinamitzador.
- Potenciar la implicació del claustre de professors i, sobre tot, dels professors-tutors de cada curs per tal d'animar la participació de l'alumnat per mitjà de les assemblees de delegades i delegats de curs, que serveixen com a fòrum de participació, decisió i de resolució de conflictes.

POBLACIÓ DIANA:

Comunitat educativa de cada centres escolars i centres educatiu participant en l'experiència pilot.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

Departament d'Educació i Departament de Salut de la Generalitat, Ajuntaments, claustres de professors, AMPES, alumnat...

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Departament d'Educació i Dep. De Salut de la Generalitat, Ajuntaments, claustres de professors, AMPES, alumnat...

METODOLOGIA:

Implementació en centres escolars i educatius –en una fase pilot- de figures professionals per dinamitzar els plans d'actuació, amb el consens previ de totes les parts implicades (comunitat educativa de cada centre, entitats i institucions del territori).

AVALUACIÓ:

S'elaborarà una memòria final que reculli la valoració global del programa i que inclogui propostes d'aplicació posteriors:

- A partir de les avaluacions de *cada element* que el configura: professorat, alumnat i famílies.
- A partir d'una valoració de la persona referent a *cada centre*, recollint l'opinió del professorat que ha participat en el programa.
- A partir de la valoració de *cada entitat* implicada: Departament d'Ensenyament, Ajuntament, Consell Comarcal, Departament de Salut, claustres de professors, AMPES, alumnat... etc.

EVIDÈNCIA

Actualment hi ha algunes experiències, dinamitzades per diversos ajuntaments, donant suport sobre tot als IES dels seus municipis en aquesta línia. Però és un suport puntual, poc estructurat i encara poc dimensionat a escala global en els centres implicats. Caldria apostar per potenciar aquestes experiències inicials, amb els centres que estiguessin interessats i, posteriorment, amplificar l'experiència a altres centres arreu de Catalunya.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 10

Línia estratègica 1: Actuacions preventives universals

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA

Sessions formatives i dinàmiques de prevenció del consum de drogues per a famílies, tutors i alumnes

OBJECTIU GENERAL:

Estimular la funció parental i dels tutors per tal de potenciar els factors de protecció relacionats amb els consums de drogues. Fomentar la co-responsabilitat educativa.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

formar les famílies i tutors per a la potenciació dels factors de protecció i reducció dels factors de risc

POBLACIÓ DIANA:

Alumnes i familiars de primer, segon i tercer d'E.S.O.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

parens i mares, alumnes, professors tècnic de prevenció. Tècnics de serveis socials o educació.

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ:

Tècnics en prevenció amb els següents col.laboradors: Departament d'educació, Departament de salut, Departament de Benestar i família, Ajuntaments, EAPS.

METODOLOGIA:

El tècnic en drogodependències forma i supervisa el professorat i les famílies en les diferents activitats programades perquè les apliquin adequadament als alumnes. En cada sessió, tant els pares com el professorat, treballen els temes dirigits a promoure els factors que protegeixen davant l'abús del consum de drogues, potenciant la capacitat d'habilitats personals per tal d'afrontar de manera més asertiva les situacions de risc.

Es treballa el següent temari mitjançant activitats dinàmiques tant a l'aula com amb les famílies:

- Informació(alcohol, tabac, cannabis)
- Autoestima
- presa de decisions
- estratègies cognitives
- control emocional
- habilitats socials
- valors
- tolerància i cooperació
- oci

AVALUACIÓ:

Índex de retenció en la participació familiar, Entrevista semiestructurada, índex de participació social(Havassy, Hall i Wasser), questionari ad hoc

EVIDÈNCIA

Programa "ENTRE TOTS" aplicat per ASOCIACIÓN PROYECTO HOMBRE, PROYECTE HOME CATALUNYA.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 11

Línia estratègica 2: Actuacions preventives selectives

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA:

Implementar una xarxa d'equips interdisciplinaris (SAF, Serveis d'Atenció a les Famílies), que es facin càrrec de les inquietuds, desorientació, malestars i conflictes que plantegen les famílies i els seus membres adults, joves i infants, oferint-los acollida, escolta, suport i els recursos especialitzats i comunitaris adequats per tal d'augmentar les seves competències.

OBJECTIU GENERAL:

Oferir una atenció de qualitat als nuclis familiars, basada en afavorir l'escolta, el suport i la realització d'intervencions especialitzades en la doble vessant psicològica i pedagògica, amb repercussions transformadores, terapèutiques i d'augment de les competències. Amb capacitat per atendre i assumir: situacions d'inquietud, desorientació, malestars i conflictes que plantegen les famílies i els seus membres adults, joves i nens/nenes.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

Afavorir la co-responsabilització en la cura i educació dels fills/es.

Potenciar el paper de les famílies com a educadores i transmissores de valors humans i cívics.

Implementar activitats educatives que resultin orientadores vers les inquietuds de les famílies en temàtiques com: l'adolescència, la comunicació, el desenvolupament..

Potenciar l'intercanvi d'experiències i la solidaritat entre diferents famílies possibilitant l'ajuda mútua.

Incidir en les situacions de violència i maltractament que es produeixen en la convivència dels nuclis familiars per raons de gènere o de la dinàmica intergeneracional.

Afavorir la creació d'entorns familiars i comunitaris favorables a l'acció educativa i social activa de la família

Promoció de la connexió amb els altres serveis i entitats del territori

Proporcionar suport i atenció psicològica a les famílies i als seus membres en l'acompliment de les seves funcions parentals, per poder superar les dificultats en què es puguin trobar.

Millorar la qualitat de les relacions familiars i el grau de compromís i solidaritat entre els seus membres, reforçant l'entorn i el sistema de suport social i familiar.

Detecció precoç i abordatge de les situacions generadores de conflictes i trastorns emocionals i psicosocials per tal de prevenir el patiment psíquic i les consecutives patologies mentals i conductuals.

Incidir precoçment en dinàmiques familiars generadores d'estils de vida nocius i valors que comporten risc.

Prevenició sobre els malestars i conflictes evitant que derivin en fracàs escolar, així com en conductes de risc de marginació social.

Suport als professionals de l'assistència primària, sanitària, social i de l'ensenyament per la detecció precoç i reorientació d'aquestes problemàtiques.

POBLACIÓ DIANA:

Famílies i els seus membres que, detectats pels equips i professionals de les xarxes

públiques o per pròpia iniciativa, fan demanda d'ajut i mostren motivació per fer front a les principals situacions, entre d'altres:

Necessitat de recursos que els permetin trobar respostes als seus interrogants sobre la parentalitat, l'adolescència, etc.

Els climes de malestar que es comencen a instal·lar a l'interior de la parella o de la família i que sembla impossible identificar-ne les causes.

Una progressiva insatisfacció que es manifesta en la vessant amorosa de la parella o en les relacions pares-fills

Una impressió d'enuig, allunyament o paràlisi que prové de les relacions viscudes a l'interior de la parella o de la família.

La comunicació en la família està dominada pels retrets, l'agressivitat o la violència.

Els membres d'una família han d'afrontar una situació de canvi o ruptura important com la mort d'un d'ells, la separació dels pares, la construcció d'una nova família etc.

Un fill acusa les tensions i conflictes familiars amb repercussions en l'escolaritat, el comportament, conductes de risc, etc.

AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS:

a) Els equips de les Xarxes Públiques amb els que s'estableixen criteris tant de delimitació de funcions com de coordinació.

b) També les entitats associatives de cada territori que promouen tasques d'interès social, establint llaços de sinèrgia i evitant duplicitats.

Generalitat, Ajuntaments, AMPES, professorat, formadors de pares i mares, pares i mares, psicopedagogs, tècnics de prevenció, educació o serveis socials locals, entitats que ofereixen formació a famílies...

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ:

Els SAFs s'organitzen en la modalitat:

a) d'equips interdisciplinaris i estables

b) que intervenen de forma integrada i no com a mera juxtaposició de professionals

c) amb una oferta d'horaris prou àmplia com per facilitar la compaginació de la vida laboral i familiar.

d) en uns locals amb identificació externa pròpia, que garanteixin la confidencialitat i que compleixin les normatives d'establiments regulats per l'administració.

e) en una distribució territorial adequada per garantir l'accessibilitat als usuaris/es i la col·laboració amb els altres equips de les xarxes públiques

f) amb professionals que poden acreditar determinades competències i habilitats, experiència i orientació ètica.

g) amb habilitats i experiència de treball en xarxa i amb activitats externalitzades.

METODOLOGIA:

Àrea de recepció i valoració.

Funcions:

Recepció i Acollida.

Esclariment de la demanda

Afavorir la formulació/reformulació del problema

Intent de transformació de certes demandes

Valoració diagnòstica estructural (no únicament simptomàtica)

Confecció d'un pla de treball i/o derivació externa, si és precís una continuïtat.

Àrea d'activitats pedagògiques:

Atenció i orientació de:

-**Persones o grups:** (Adolescència; Clima familiar; Desenvolupament..)

- **Grups de pares i mares.** Els grups de pares i mares constitueixen un espai d'informació, formació i reflexió sobre aspectes relacionats amb les funcions educatives i socialitzadores.

Objectius:

- Propiciar espais de reflexió i discussió sobre situacions quotidianes i sobre criteris bàsics de funcionament del grup familiar. - Promoure el coneixement de les característiques evolutives i les necessitats emocionals dels nens i adolescents.- Dotar als pares i mares de recursos i habilitats per fer front a les necessitats que plantegen. Detectar problemàtiques del grup familiar o d'alguns dels seus membres. - Afavorir la comunicació en el grup familiar i amb l'entorn comunitari, facilitant la creació de xarxes socials.

- **Grups de suport enfront els canvis** (escolarització, adolescència, canvi de casa, divorci, una pèrdua a la família). Funció preventiva.

- **Grups de "paraula":** En un clima de confiança i solidaritat, els participants troben suport, enriquiment personal i solidaritat. De sessió en sessió, cadascú en treu els seus propis elements de resposta en l'experiència dels altres pares i mares amb el suport del grup.

Intercanvi d'experiències i d'ajuda entre els participants amb un professional que actua com a moderador. Poden constituir-se en l'interior d'entitats cíviques, escoles, àrees bàsiques de salut, etc. Exemple: Espai on uns pares aporten la seva experiència que serveix per a la reflexió als altres. Ajuda entre ells.

- **Grups d'ajuda mútua.** Amb la participació d'un "facilitador" no professional. Activitats a càrrec d'un o més membres de l'equip (àmbit pedagogia, etc) adequat en competències, segons perfils.

Àrea de consultes i tractaments

En les diverses modalitats, es tracta d'un acompanyament per part d'especialistes, en un procés orientat a un progressiu esclariment amb efectes terapèutics i de milloria de les relacions familiars.

Consulta individual: Promoure un canvi de perspectiva (posició subjectiva) i de relació respecte d'un conflicte vital que té repercussions familiars.

Tractament del Sistema Familiar: Promou la dinàmica del sistema familiar atenent els diferents rols que desenvolupen els diferents membres de la família.

Consulta de parella: Facilitant la implicació conjunta en la resolució del conflicte, l'esclariment de les situacions que generaven malestar i la resolució de malentesos que la manca de diàleg fomenta.

Tractaments grupals. Promou la interrelació i el llaç social amb altres persones en situació de conflicte, a vegades en la mateixa situació. Afavoreix la demanda d'ajut, representa un enriquiment personal i ajuda a desdramatitzar i a veure noves perspectives en la pròpia situació.

AVALUACIÓ:

En base als sistemes dissenyats per a cada actuació i pel projecte general del servei. Segons les pròpies memòries i sistemes d'avaluació dels dispositius esmentats caldrà

avaluar si els SAF:

Són emprats i valorats per la població.

Aporten rendibilitat considerant l'estalvi social que la prevenció genera en reconduir positivament situacions de risc per la salut, la marginació social, el fracàs escolar...

Contribueixen en la millora de la qualitat de vida de les famílies i del teixit social.

EVIDÈNCIA

Experiències diverses en l'àmbit municipal (Ajuntament de Barcelona, Ajuntament de Rubí, etc...).

Experiències diverses en l'àmbit d'institucions socials, fundacions, etc.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 12 Línia estratègica 2: Actuacions preventives selectives
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA Sessions dinàmiques de grup i espai d'aprenentatge per a famílies en situació de risc.
OBJECTIU GENERAL: Aplicar un programa específic de prevenció de drogues i problemes associats, garantint una atenció continuada i integral de les famílies en risc.
OBJECTIUS ESPECÍFICS: Col.laborar en la formació de famílies preocupades pel consum de substàncies i comportament dels seus fills. Aportant instruments, eines, coneixements i habilitats per fer front als problemes incipients, facilitant la seva solució e impedit l'agreujament i cronificació dels problemes de drogues.
POBLACIÓ DIANA: familiars de nois adolescents entre 9 i 12 anys / 12 i 18 anys que ja han iniciat el consum de drogues o es relacionen en entorns i col.lectius de risc
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: pares i mares, tècnic de prevenció. Tècnics de serveis socials o educació. Serveis d'atenció a la infància i l'adolescència.
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Tècnics de prevenció, Departament d'educació, Departament de salut, Departament de Benestar i família, Ajuntaments, EAPS.
METODOLOGIA: sessions de treball amb grups de pares i mares on es duen a terme diferents activitats: aportació d'informació, explicacions sobre qüestions educatives, discussions en grup, modelat i suport grupal, exercici de pràctica d'habilitats educatives(role-playing) i assignació de tasques per fer a casa entre sessions. S'estructura en set/vuit unitats didàctiques impartides per un tècnic en drogodependències aportant habilitats, coneixements i eines que afavoreixen i milloren la prevenció de situacions de risc. Es desenvolupen treballant al voltant dels següents temes: <ul style="list-style-type: none">- Objectius de canvi de millora dels fills- Detecció de signes de consum- Informació sobre drogues i efectes- Reducció i control de la tensió emocional- Millora de les normes a la família- Millora de la comunicació a la família- Aprendre a resoldre conflictes- Seguiment /recapitulació
AVALUACIÓ: Index de retenció en la participació familiar, Entrevista semiestructurada, , questionari ad hoc
EVIDÈNCIA Programa PROTEGO de PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL, Programa A TEMPS de PROJECTE HOME.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 13
Línia estratègica 2: Actuacions preventives determinades
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA Sessions dinàmiques de grup i espai d'aprenentatge per a famílies amb problemes de consum de drogues i els respectius fills en situació de risc.
OBJECTIU GENERAL: Aplicar un programa específic de prevenció de drogues i problemes associats, garantint una atenció continuada i integral de les famílies en risc, ajudant a construir la seva funció parental des dels diversos recursos i serveis existents en el territori.
OBJECTIUS ESPECÍFICS: Augmentar les habilitats parentals, oferint als pares eines per a fer front a l'educació dels fills/es. Millorar el comportament dels fills/es. Augmentar les habilitats socials dels fills/es, prevenint-los així del consum de drogues. Millorar les relacions familiars.
POBLACIÓ DIANA: Pares consumidors de drogues, que estan en tractament i que tenen fills al seu càrrec d'entre 8 i 12 anys. Possibilitat d'ampliar a altres franjes d'edats.
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: pares i mares, formadors/es de grup (formats en l'aplicació del programa), monitor/a dedicat a l'atenció i l'educació dels fills més petits de 8 anys dels pares que participen en el programa, voluntaris col.laboradors.
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Centres de tractament, Tècnics de prevenció, Departament d'educació, Departament de salut, Departament de Benestar i família, Ajuntaments, EAPS.
METODOLOGIA: Cada sessió comprèn d'un grup de formació per a pares i mares, un grup de formació per a fills/es, i un grup de formació per a la família en conjunt. El programa es pot recolzar amb manuals de formació que fan referència a pares i mares, fills/es, família en conjunt i formador). Les tècniques d'aprenentatge que s'utilitzen durant la implementació del programa són: modelatge, reforç, feed-back, role playing, dinàmica de grups, i pluja d'idees. Continguts de les sessions de formació d'habilitats parentals: - Formació del grup Expectatives de desenvolupament i control del estrés Recompenses Metes i objectius Atenció diferencial: prestar atenció i ignorar Comunicació : millorar les relacions/ reunions familiars Drogues i família: factors de risc Resoldre problemes i donar instruccions Posar límits Construir i utilitzar programes de conducta Aconseguir i mantenir el bon comportament
AVALUACIÓ: Pre-test i Post-test a familiars i tutors. Valoració dels participants, índex de retenció de les famílies.
EVIDÈNCIA Programa Strengthening Families Program (Karol L. Kumpfer, PHD), Programa de Competència Familiar aplicado por Universidad de las Islas Baleares i la Asociación PROYECTO HOMBRE.

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 14 Línia estratègica 3: Actuacions preventives determinades
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA Atenció i Suport als familiars de persones drogodependents en procés de tractament.
OBJECTIU GENERAL: 2. Reforçar el paper de la família de persones drogodependents en relació al procés de tractament i rehabilitació
OBJECTIU ESPECÍFIC: Fomentar la implicació de la família en els programes de tractament i rehabilitació independentment dels seus objectius (manteniment, reducció de danys, lliure de drogues.) Garantir el suport als nuclis familiars amb qui conviu la persona drogodependent com a principals cuidadors i agents col·laboradors en tot el procés de tractament i rehabilitació de la persona afectada. Afavorir processos de sensibilització i conscienciació en l'àmbit comunitari que promoguin la inclusió social d'aquestes famílies.
POBLACIÓ DIANA: Familiars amb qui conviu la persona afectada: parella, pares, altres familiars)
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: Centres de Tractament de Drogodependències Unitats de Desintoxicació Recursos de reducció de danys Comunitats terapèutiques Recursos de reinserció (tallers, pisos, etc.)
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Professionals d'atenció especialitzada Recursos comunitaris del territori de residència
METODOLOGIA: Atenció i suport familiar al marge de l'evolució de l'afectat (negativa a iniciar tractament, recaiguda, abandó) Implicació directe el procés de tractament i rehabilitació mitjançant espais d'atenció individual i atenció conjunta amb l'afectat. Per tal de fixar pautes específiques d'intervenció i avaluar els resultats. Creació i dinamització de grups d'autoajuda i grups de famílies en els centres de tractament i altres recursos d'atenció. Estimular l'associacionisme i la participació de les famílies en la vida comunitària
AVALUACIÓ: Participació familiar Grau d'acompliment de les pautes terapèutiques especialment adreçades a la família Participació en els espais de grup Implicació en activitats associatives i de suport a d'altres famílies
EVIDÈNCIA (científica, bibliogràfica o experiencial): Programes de tractament amb components psicosocials. Punt 23. Estratègia Nacional sobre Drogues 2005-2008 EMCDDA (Revisió d'estudis)

FITXA PROPOSTA D'ACTUACIÓ 15 Línia estratègica 6: Formació
DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA : <u>Curs de formació en intervenció amb famílies</u> que pot ser en format de curs d'estiu, crèdits de lliure elecció universitaris, crèdits del Master de Formació del Professorat de Secundària o del Curs d'Aptitud Pedagògica, formació permanent...
OBJECTIU GENERAL: Formar als professionals que, per la seva feina, han de tenir contacte directe amb les famílies (pares i fills) per tal que les seves intervencions resultin profitoses i puguin assessorar-los en l'àmbit de la prevenció de conductes de risc.
OBJECTIUS ESPECÍFICS: <u>Sensibilitzar els professionals</u> que tenen contacte directe amb les famílies del paper que poden jugar a nivell de prevenció <u>Formar-los</u> a nivell de reconeixement d'indicis de <u>conductes de risc</u> i treball de <u>factors protectors</u> des de l'àmbit familiar <u>Oferir-los recursos i estratègies per a intervenir amb famílies</u> i fomentar el potencial preventiu d'aquesta estructura
POBLACIÓ DIANA: Mestres, professors, pediatres, ... professionals que estan en contacte directe amb les famílies.
AGENTS i/o SERVEIS IMPLICATS: ICE Universitats (CAP i cursos de formació permanent o cursos d'estiu) Universitats (crèdits de lliure elecció, Master de Formació del Professorat de Secundària) Entitats que ofereixen cursos de formació permanent (associacions de mestres, col.legi de llicenciats, ...)
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ: Departament de Salut Departament d'Educació
METODOLOGIA: Informació teòrica Resolució de casos pràctics
AVALUACIÓ: Resolució de cassos pràctics Disseny d'una proposta d'intervenció (opcional)
EVIDÈNCIA (científica, bibliogràfica o experiencial): Bibliogràfica, experiencial